

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

نشریه ترویجی

اصول صحیح پرواربندی گوسفند

سازمان جهاد کشاورزی استان قم
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی
زمستان ۱۳۹۰

مخاطبین نشریه :

- پرواربندان صنعتی و سنتی گوسفند
- کلیه دامداران ، افراد علاقه مند و متقاضیان پرواربندی گوسفند

خوانندگان گرامی شما با مطالعه این نشریه :

- به اهمیت پرواربندی گوسفند پی می برید .
- روش های پرواربندی گوسفند را تشخیص می دهید .
- با اصول صحیح ساخت جایگاه بهداشتی برای پرواربندی آشنا می شوید .
- به اهمیت اصول صحیح تغذیه گوسفند پرواری پی می برید .
- توصیه های بهداشتی در پرواربندی گوسفند را تشخیص می دهید .

عنوان نشریه :	اصول صحیح پرواربندی گوسفند
نویسنده :	حسن پورمحمدی- محرم رازقی منش
ویرایش علمی :	ابوالفضل سپه یار
ویرایش و ساده نویسی مطالب :	حسن پورمحمدی
ناشر :	مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان قم
تهیه شده در :	اداره رسانه های آموزشی
طراحی و چاپ :	کانون تبلیغاتی رنگین کار زاوش
سال انتشار :	زمستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب :

صفحه	موضوع
۴	مقدمه
۵	پروار بندی چیست ؟
۶	روش های پروار بندی
۷	مشخصات گوسفند مناسب برای پروار بندی
۹	نکات قابل توجه در زمان حمل و نقل دام
۱۰	جایگاه گوسفند پرواری
۱۲	مکان تغذیه
۱۳	مقدمات پروار بندی
۱۴	تغذیه گوسفند پرواری
۱۵	توصیه های بهداشتی
۱۶	پایان دوره پروار بندی
۱۷	بسیست نکته مهم
۱۹	خلاصه مطالب

مقدمه

گوشت قرمز یکی از منابع مهم پروتئین حیوانی است که با توجه به ساختار اجتماعی، فرهنگی از دیرباز مورد مصرف و علاقه مندی مردم ایران بوده است. پرواربندی یکی از روش های مهم در بالا بردن تولیدات گوشت قرمز بدون افزایش تعداد دام می باشد. در کشور سالیانه حدود ۳۰ درصد از جمعیت دامی گوسفند شامل: بره های نر، گوسفندهای نازا و پیر کشتار می گردند و قسمت اعظم تولیدات پروتئینی کشور را تأمین می کنند. اگر عملیات پرواربندی به روش صحیح صورت پذیرد، از وارد کردن گوشت قرمز به کشور بی نیاز خواهیم شد.

پرواربندی چیست؟

پرواربندی عبارت است از پرورش دام برای چاق کردن مناسب آن به منظور تولید گوشت در مدت زمان معین و وزن مشخص که با حداقل هزینه صورت می‌گیرد. در پرواربندی هدف تنها تولید گوشت نیست و کیفیت گوشت هم مهم است. لذا توصیه می‌شود برای پرواربندی، بره‌های جوان انتخاب شوند تا چربی و اضافات کمتری بدست آید.

مزایای پرواربندی

مهمترین مزایای پرواربندی را می‌توان به شرح ذیل خلاصه نمود:

- ۱- افزایش تولید گوشت بدون افزوده شدن تعداد دام (افزایش تولید در واحد دامی)
- ۲- مرغوبیت گوشت، گوشت دام‌های پروار دارای کیفیت بهتر از سایر دامهاست.
- ۳- برگشت اصل سرمایه و سود آن در کوتاه مدت.
- ۴- کمک به حفظ و احیاء مراتع.
- ۵- استفاده از محصولات جانبی کشاورزی در تغذیه دامها
- ۶- ایجاد اشتغال

عوامل اساسی در یک پرواربندی موفق

برای انجام عملیات پرواربندی موفق نیاز به یک سری عوامل اساسی می‌باشد که از جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- ۱- شناختن نژادهای مختلف گوسفندان به همراه مشخصات آنها
- ۲- ایجاد جایگاه مناسب جهت پرواربندی
- ۳- خرید دام مناسب جهت پرواربندی
- ۴- رعایت اصول صحیح تغذیه در طول دوره پرواربندی
- ۵- قرنطینه و انجام امور بهداشتی بر روی دامهای خریداری شده قبل از پرواربندی
- ۶- بکارگیری روش‌های مناسب پرواربندی

خرید دام مناسب از عوامل اساسی در پرواربندی است

روش های پرواربندی

الف) پرواربندی بره های شیری

ب) پرواربندی به روش مرتع

ج) پرواربندی بره های جوان (معمول ترین روش پرواربندی در ایران همین روش است.

د) پرواربندی گوسفندان پیر

پرواربره های شیری:

۱- روش معمولی: در این روش بره ها مستقیماً از شیر مادر تغذیه می کنند و علاوه بر آن مقداری کنسانتره به صورت آزادانه در اختیار آنها قرار می گیرد. رشد و نمو این بره ها بستگی زیادی به میزان شیر مادر و ترکیب آن دارد. این بره ها در ۳ ماهگی از مادر جدا می شوند و در ۶ ماهگی که به وزن ۴۵ تا ۵۰ کیلوگرم رسیدند به کشتار می رسند. این روش در کشور ما بویژه در استان قم متداول و رایج است.

۲- روش زود از شیر گرفتن (پرواربندی کنسانتره ای): در این روش بره ها در سن ۲ تا ۳ هفتهگی از مادر جدا می شوند و آنها را به مصرف کنسانتره با پروتئین ۱۸ درصد عادت می دهند.

۳- بره های شیر پروار: در این روش بره ها فقط با شیر مادر تغذیه می شوند و در ۳ ماهگی وقتی که وزن آنها به ۲۰ کیلوگرم رسید، کشتار می شوند. این روش در اروپا مرسوم است (در کشور ما رایج نمی باشد).

پروراندی بره های معمولی در مرتع (پروراندی مرتعی):

در این روش بره ها در سن ۴ تا ۵ ماهگی خریداری شده و در مراتع مرغوب طبیعی و مصنوعی چرا می شوند. علاوه بر آن در وعده شبانه مقداری کنسانتره در اختیار بره ها قرار می دهند. وزن این نوع بره ها در ۷ تا ۸ ماهگی در نژادهای سنگین به ۴۵ تا ۵۰ کیلوگرم می رسد. این نوع پروراندی بیشتر برای بره هایی که در اواسط پاییز و اوایل زمستان متولد شده اند، استفاده می شود و تا اواخر تابستان به کشتار می رسند. در استان قم به دلیل فقر مراتع این روش پیشنهاد نمی شود و قابلیت اجرایی ندارد.

پروراندی بره های جوان:

این روش پروراندی با صرفه ترین روش در دنیا و ایران می باشد. در این روش بره های مازاد در پایان سن شیرخوارگی با وزن ۲۰ تا ۲۵ کیلوگرم خریداری و در آغل نگهداری و با خوراک کافی و حساب شده تغذیه می گردند. در نهایت در سن ۶ تا ۸ ماهگی و با وزن ۴۰ تا ۵۰ کیلوگرم کشتار می شوند. مدت پرور در این روش ۱۲۰-۱۰۰ روز است.

پروراندی گوسفندان بالغ و پیر:

در این روش میش ها و قوچ های پیر و مازاد از گله جدا می شوند و در صورت توان تأمین علوفه آنها را برای مدتی نگهداری کرده و پرور می کنند. این نوع گوسفندان رشد بدنی لازم را کرده اند و از نظر تولید گوشت و ضریب تبدیل بسیار ضعیف می باشند و بیشتر مواد غذایی به صورت چربی در بدن ذخیره می شود. بهتر است برای پروراندی این نوع گوسفندان از علوفه ارزان قیمت مثل پس چر غلات و... استفاده کرد. مدت زمان نگهداری دام های پیر بخاطر ذخیره چربی نباید بیشتر از دو ماه باشد.

مشخصات گوسفند مناسب برای پروراندی

هدف از پروراندی، تولید کم هزینه و اقتصادی گوشت می باشد. پس دامهایی باید جهت پرور انتخاب شوند که از توانایی و قدرت تولیدی و پرور خوبی برخوردار باشند.

بطور کلی مشخصات گوسفندان پرواری به شرح ذیل می باشد:

- دام پرواری بایستی سرزنده، فعال، دارای بدن فشرده و بدون نقص ظاهری باشد.
- گوسفندان کوتاه اندام با پیشانی عریض، صورت و گردن کوتاه، دست و پای نزدیک زمین و سینه ای عریض و مربعی برای پروار مناسب هستند.
- گوسفندان پرواری باید از نژادهای سنگین وزن انتخاب شوند. زیرا این نژادها وزن تولد بالا و نیز بلوغ جنسی دیرتری دارند.
- چشم دام پرواری باید روشن، دارای قرنیه شفاف و رنگ مخاط چشم قرمز گلی باشد (اگر مخاط چشم صورتی کم رنگ باشد نشان دهنده بیماری کم خونی است، غالباً این امر در نتیجه بیماری انگلی مثل کیلک صورت می گیرد).
- دنده ها باید مدور و قوسی شکل، فاصله دار و پهن باشد و پهلوهای دام فرورفته نباشد.
- از نظر سن باید گوسفند را به گونه ای انتخاب کرد که دوره رشد بدنی خود را کامل نکرده باشد. حداکثر رشد در گوسفند از سن چهار تا پنج ماهگی آغاز شده و تا سن هفت الی هشت ماهگی ادامه پیدا می کند، پس بهتر است سن شروع دوره پروار چهار تا پنج ماهگی و سن پایان دوره تا هشت ماهگی در نظر گرفته شود.
- سرعت رشد بره های نر بیشتر از بره های ماده است و راندمان لاشه آن ها بهتر است.
- در استان قم با توجه به نژادهای غالب در منطقه و مناسب بودن این نژادها از نظر تولید گوشت و سازگاری یافتن با شرایط منطقه، بره های نژاد کردی، شال و افشاری جهت پروراندی در استان پیشنهاد می شوند.

نژاد کردی

نژاد شال

نژاد افشاری

نکات قابل توجه در زمان حمل و نقل دام:

- برای حمل دام در مسافت های طولانی از وسایل نقلیه مناسب مانند کامیون استفاده شود.
- در صورت انتقال گوسفندها از استانی به استان دیگر، باید جواز حمل و نقل را از دامپزشکی دریافت کرد.
- از حمل دام در هوای خیلی سرد و یا خیلی گرم خودداری شود، چراکه باعث بالا رفتن تلفات می شود.
- حدود ۱۲ ساعت قبل از حرکت میزان کمتری آب و غذا در اختیار دام قرار گیرد و ۲ تا ۳ ساعت قبل از حرکت از دادن آب و علوفه سبز حتی المقدور جلوگیری شود.
- برای کف کامیون بستر مناسب تهیه شود که می توان از ماسه و یا ماسه با کاه و یا پوشال استفاده کرد و ضخامت آن باید حدود ۳ تا ۴ سانتیمتر باشد.
- پوشش مناسب کامیون برای جلوگیری از کوران در زمستان و تابش شدید آفتاب در تابستان توصیه می شود.

جایگاه گوسفند پرواری

یکی از محاسن پرورش گوسفند در مقایسه با دام هایی نظیر گاو و یا طیور، عدم نیاز به تأمین جایگاه پر هزینه می باشد. با این حال به منظور بهره برداری اقتصادی از گوسفند، داشتن جایگاه و تاسیسات فنی مناسب موجب حفظ و حراست، تأمین بهداشت و سلامتی، افزایش تولید دام و صرفه جویی در هزینه های نگهداری و پرورش می شود. قبل از احداث ساختمان نگهداری گوسفندان باید شرایط زمین، درجه حرارت، رطوبت و وزش باد بررسی شود، زیرا گوسفند نسبت به کوران باد و رطوبت، بیش از سایر عوامل جوی حساس است.

شرایط احداث جایگاه گوسفند پرواری:

- زمینی که برای احداث جایگاه دام انتخاب می شود باید از زمین های اطراف بلندتر یا حداقل هم سطح باشد تا از ورود آب های جاری به محل دامها جلوگیری شود.
- از نظر جغرافیایی، دامداری در محلی در نظر گرفته شود که جهت وزش بادهای غالب از خانه های مسکونی به طرف دامداری باشد.
جایگاه باید طوری ساخته شود که نور خورشید به مقدار زیاد در آن بتابد، چون نور خورشید با داشتن اشعه ماورای بنفش موجب ضد عفونی شدن جایگاه و همچنین ایجاد ویتامین D می گردد.
- دیوار، سقف و کف جایگاه باید از مصالحی مانند سنگ، آجر و سیمان ساخته شود تا امکان زندگی حشرات، میکروبها و قارچ ها کمتر شود و ضد عفونی جایگاه هم به راحتی صورت گیرد.
کف جایگاه باید محکم و بادوام و غیر قابل نفوذ باشد، همچنین لغزنده نباشد و از شیب ملایم در حدود یک درصد برخوردار باشد تا آب و ادرار زیر پاهای دام ها جمع نشود، زیرا گوسفند در برابر رطوبت حساس است.

یک جایگاه با پوشش مناسب

- مصالحی که برای سقف مورد استفاده قرار می‌گیرد معمولاً در جایگاه بسته، تیر آهن و آجر و در جایگاه نیمه باز، ایرایت و ورقه های فلزی می‌باشند. باید سعی نمود از ایجاد سقف های هادی حرارت مانند حلبی و آهن سفید خودداری کرد، چراکه این گونه سقف ها گرما و سرما را به شدت منتقل می‌کنند. اگر از ایرایت برای سقف استفاده شود برای جلوگیری از ورود گرما به داخل جایگاه، لازم است سقف با پشم شیشه و یا یک لایه کاهگل پوشانیده شود.

- ارتفاع جایگاه در مناطق سردسیر، معتدل و گرمسیر به ترتیب ۲/۷، ۳ و ۳/۵ متر توصیه می‌شود.
 - در جلو آغل باید بهار بند یا حیاط آغل وجود داشته باشد و مساحت آن دو برابر فضای مسقف در نظر گرفته شود.
 - درب آغل باید نسبتاً وسیع و تقریباً به عرض ۲/۳ متر باشد تا عبور گوسفندان به راحتی صورت پذیرد.

← جایگاه در شرایط سرما

→ جایگاه در شرایط گرما

مکان تغذیه:

- مکان غذاخوری گوسفند به دو شکل مدرن و سنتی ساخته می شود. در شکل مدرن محل غذاخوری شامل علف خور (معلف) و آخور می باشد. علف، گاه، یونجه و خوراک های پر حجم را در معلف و کنجاله و آردجو و سایر مواد کنسانتره یا غذاهای فشرده (پلت) شده در آخور قرار داده می شوند (در استان قم رایج نمی باشد).
- آخورها را باید در پایین و علف خورها را به صورت نرده ای در بالای آخورها احداث کرد.
- ارتفاع دیوار جلو آخورها باید از سطح زمین ۳۰ تا ۴۰ سانتی متر و ارتفاع دیوار عقب ۱ تا ۱/۵ متر باشد تا حیوان هنگام تغذیه، مواد خوراکی را با پوزه به بیرون آخور نریزد.
- باید بالای آخورها یک میله سرتاسری نصب گردد تا گوسفندان وارد آخور نشوند و با ادرار خود مواد خوراکی را آلوده نسازند.
- کف آخورها باید به صورت گرده ماهی ساخته شود تا مواد غذایی در کناره های آخور نمانده، فاسد و کپک زده نشود و موجبات مسمومیت دامها فراهم نگردد.
- در بعضی از واحدهای پرواربندی انواع آخورها و علف خورها را متحرک می سازند تا هر وقت بخواهند گوسفندان را در فضای باز و بهار بند علوفه بدهند. آخورهای متحرک را می توان با چوب یا فلز درست کرد.

شکل آخور در بهار بند و جایگاه مسقف

آبشخور:

لازم است در طول شبانه روز آب تمیز و کافی در اختیار گوسفندان باشد. در دسترس بودن همیشگی آب برای دامها موجب هضم و جذب بهتر مواد غذایی در دستگاه گوارش می شود و گوسفندان کمتر به سوء هاضمه مبتلا شده، سلامت آنها به خطر نمی افتد. معمولاً برای هر ۱۵ راس گوسفند باید ۴۵ سانتی متر آبشخور در نظر گرفت.

در طول شبانه روز باید آب تمیز و کافی در اختیار دام باشد

مقدمات پرواربندی

خرید بره ها با قیمت مناسب از جمله عواملی است که در کاهش هزینه و سودهی بیشتر مؤثر می باشد. بایستی بره هایی انتخاب شوند که از نظر مقدار رشد و سرعت رشد قابلیت بالایی داشته باشند. اگر فعالیت یک دامپرور منحصر به امر پرواربندی می باشد لازم است که از اواسط تابستان به این امر اقدام نماید تا بتواند حداقل دو دوره در طول سال پروار نمایند. در کشور ما زمان زایش گوسفندان در اواخر زمستان تا اوایل بهار می باشد. معمولاً شیرخوارگی بره ها از اواسط اردیبهشت تا پایان خرداد تمام می شود و دامدارانی که بنا به هر دلیلی قادر به نگهداری بره های خود نیستند اقدام به فروش بره ها می کنند که بهترین زمان خرید بره ها اوایل تیرماه تا اواسط تابستان می باشد. زیرا در این زمان به دلیل زیاد بودن بره ها، قیمت خرید آنها پایین تر از سایر مواقع سال است.

تغذیه گوسفند پرواری

گوسفند پرواری برای زنده ماندن به مقداری غذا نیاز دارد که به آن جیره نگهداری می گویند. هم چنین به میزان غذایی که دام برای تولید گوشت مصرف می نماید، جیره تولید می گویند. لذا نیاز غذایی دام پرواری جمع جیره نگهداری و جیره تولیدی می باشد. مواد خوراکی مورد استفاده تغذیه گوسفند، علوفه های سبز، ریشه و غده محصولات، مازاد محصولات کشاورزی و مازاد کارخانجات صنایع تبدیلی کشاورزی می باشد. علوفه های سبز، دارای حجم زیاد، فیبر فراوان و انرژی کمی هستند و برای تغذیه گوسفند پرواری به تنهایی قابل استفاده نمی باشند. بنابراین از مواد دیگری که دارای انرژی زیاد، حجم و فیبر کم هستند و به آن مواد کنسانتره گفته می شود، بایستی به عنوان مکمل غذایی در جیره دامهای پروار استفاده گردد.

تهیه علوفه مناسب از عوامل مهم موفقیت یک پرواربنداست

اصول تهیه جیره متعادل :

برای تهیه یک جیره متعادل باید از میزان احتیاجات گوسفند به مقدار ماده خشک، انرژی، پروتئین و مواد مغذی اطلاع داشت. جیره غذایی ضمن خوش خوراکی، قابل هضم بودن و مقوی بودن،

بایستی از نظر اقتصادی نیز با صرفه باشد و چون گوسفند یک حیوان نشخوار کننده است وجود مقدار کافی مواد خشبی در جیره ضروری است. برای هر رأس با توجه به سن و وزن دام، مقدار خوراک مصرفی در هر روز ۱۳۰۰ تا ۱۶۰۰ گرم است. نسبت ترکیب کنسانتره و علوفه در اوایل پرواربندی (۲-۱ ماهه اول) به ترتیب ۷۸۰ گرم و ۵۲۰ گرم بوده، بطوری که کنسانتره و یونجه را کاملاً با هم مخلوط کرده و در سه نوبت صبح، ظهر و عصر در اختیار بره ها قرار داده می شود. در ماه سوم پرواربندی، مقدار خوراک مصرفی ۱۶۰۰ گرم می شود، بطوری که برای هر بره ۱۳۰۰ گرم کنسانتره و ۳۰۰ گرم یونجه به صورت مخلوط در سه وعده داده می شود. به منظور عادت کردن بره ها و جلوگیری از مشکلات گوارشی ناشی از خوراک مصرفی، تغییر جیره بایستی به تدریج و طی یک هفته تا ده روز انجام شود.

توصیه های بهداشتی در پرواربندی گوسفند:

- تهیه گوسفند برای پرواربندی از دامداریهای تحت پوشش واکسیناسیون و برنامه های بهداشتی ادارات دامپزشکی انجام گردد.
- حمل دام با مجوز حمل بهداشتی و توسط ماشین های دارای کد بهداشتی انجام گردد.
- حمل و نقل دام در شرایط مساعد جوی صورت گیرد.
- محل نگهداری دام از نظر تهویه و نور مناسب باشد و کف و دیوارها قابل شستشو و ضدعفونی باشد.
- قبل از ورود دام باید ساختمان و تأسیسات را شستشو و ضدعفونی نمود (توسط آب آهک، شعله افکن و ...).
- تغذیه دام با جیره ی غذایی مناسب انجام گردد و از نظر انرژی، پروتئین، مکمل ها و ویتامین ها کامل باشد.
- بعد از ورود دام به دامداری هفته اول استراحت کرده و هیچ واکسیناسیونی در دامداری انجام نشود و صرفاً با علوفه تغذیه گردند. اما در هفته دوم واکسیناسیون بر علیه بیماری آنتریتوکسمی انجام گردد.

- برای پیشگیری و درمان بیماری های انگلی در هفته سوم از داروهای ضد انگلی در دام ها استفاده گردد.
- در هفته چهارم مایه کوبی بر علیه بیماری های آبله و شاربن انجام شود.
- در هفته پنجم درمان ضد انگلی تکرار گردد.
- چنانچه در فصل گرما پرواربندی انجام می شود، سمپاشی جایگاه دام و بدن دام ها هر ماه یک بار ضروری می باشد.
- چنانچه بیماری های واگیردار دامی در منطقه مشاهده گردید واکسیناسیون گله بر علیه بیماری واگیردار انجام گردد.

نمایی از داخل جایگاه با شرایط مناسب نور، تهویه و پوشش آن

پایان دوره پرواربندی

گوسفندان در ابتدای پرواربندی که هنوز به خوراک نیفتاده اند و به استفاده از مواد غذایی پرانرژی دانه ای عادت نکرده اند، قدرت تبدیل کمتری دارند و هر روز وزنشان بیشتر از ۱۰۰ الی ۱۵۰ گرم اضافه نمی شود. اما در طول ماه های دوم و سوم پرواربندی، روزانه بین ۲۰۰ الی ۳۰۰ گرم، بسته به شرایط پرواربندی و نوع تغذیه چاق می شوند. اما در ماه چهارم یعنی وقتی که اکثر گوسفندان کاملاً چاق شده اند

و به حداکثر وزن خود نزدیک شده اند، افزایش وزن روزانه شان کم شده و به ۱۵۰ تا ۲۰۰ گرم در روز می رسد. بنابراین کم شدن افزایش وزن در انتهای پرواربندی مقرون به صرفه نمی باشد و در این زمان باید عملیات پرواربندی قطع شده و گوسفندان روانه بازار شوند. باید به یاد داشته باشیم در هر دوره ای از پرواربندی وقتی افزایش وزن کمتر شد، چربی ها در بدن دام ذخیره می شود و این حالت، پایان پرواربندی به حساب می آید. مدت پرواربندی در کشور بسته به سن و نژاد گوسفند بین ۸۰ تا ۱۲۰ روز مشخص شده است.

بیست نکته مهم در پرواربندی گوسفند:

- ۱- استفاده از دام های جوان جهت پرواربندی مقرون به صرفه تر از دامهای پیر است.
- ۲- قبل از شروع پرواربندی، مواد خوراکی لازم را تهیه نمائید. داشتن منابع مالی کافی و نیز خرید در زمان مناسب باعث صرفه جویی در هزینه های تغذیه ای می گردد.
- ۳- حتی الامکان سعی گردد از دامهای مسن و میش های پیر جهت پرواربندی استفاده نگردد، چون دامهای پیر افزایش وزن کمتر و به جای گوشت، لایه چربی ذخیره می کنند.
- ۴- حدود ده درصد از دامهای پروار خود را ماهیانه توزین کنید تا از روند افزایش دامها در طول برنامه پرواربندی مطلع شوید و در صورت لازم اقدامات اصلاحی تغذیه ای و مدیریتی را انجام دهید.
- ۵- اگر پرواربندی بره ها در فصول گرم (بهار - تابستان) انجام می گیرد، پشم چینی قبل از شروع آن و حمام دهی در طول دوره پروار توصیه می شود.
- ۶- در مناطقی که خطر طغیان کنه وجود دارد باید از حمام ضد کنه استفاده شود.
- ۷- کنساتره و غذای متراکم در طول دوره افزایش و غذاهای علوفه ای بتدریج کاهش یابد.
- ۸- در پرواربندی گوسفندان سن، وزن و نژاد دام از اهمیت خاصی برخوردار است.
- ۹- هرگونه آسیب دیدگی و کوفتگی در جریان عملیات حمل و نقل و باسکول کردن اثر خود را روی کیفیت گوشت می گذارد.
- ۱۰- انجام واکسیناسیون به موقع و رعایت بهداشت، از ضروریات واحد پرواربندی است.
- ۱۱- استفاده از اصول علمی و تجربه دیگران را در واحد خود رعایت کنید.

- ۱۲- مدیریت عالی تغذیه گوسفند پروار به آخور خوانی (تنظیم دقیق خوراک ریخته شده با مقدار خوراک مصرفی گوسفندان) بستگی دارد.
- ۱۳- تغییرات جیره های غذایی می بایستی بتدریج انجام گیرد.
- ۱۴- وقوع اسهال و اختلالات گوارشی مشابه، تأثیر سوئی در روی استفاده از مواد مغذی و افزایش وزن دارد. با اتخاذ برنامه های مدیریتی مؤثر از وقوع آنها جلوگیری شود.
- ۱۵- جلوگیری از فعالیت طبیعی دامها و مهار آنها در یک جا علاوه بر ایجاد استرس، مشکلات مفاصل و اندامهای حرکتی را به همراه خواهد داشت.
- ۱۶- برای تأمین ویتامین D مورد نیاز گوسفندان، از نگهداری دائمی آنها در محیط های سر بسته و سایه دار جلوگیری کنید.
- ۱۷- دامهای شرور و آسیب رسان را از بقیه دامها جدا کنید.
- ۱۸- برای دامهای کم سن و جوان استفاده از محرکهای رشد و افزودنیهای مجاز در حد مجاز توصیه می شود.
- ۱۹- افزایش ذخایر چربی بدن دامها از جنبه های مختلف به ضرر پروار بند می باشد، لذا با تنظیم جیره غذایی متوازن و مناسب و رعایت طول دوره پروار این مشکل را کاهش دهید.
- ۲۰- دامهای خود را به افراد مطمئن و با ضمانت کافی بفروشید و به هرکسی اعتماد نکنید.

خلاصه مطالب

- پرواربندی یکی از روش های مهم در بالا بردن تولیدات گوشت قرمز بدون افزایش تعداد دام می باشد.
- از مهمترین مزایای پرواربندی می توان به افزایش تولید گوشت، مرغوبیت گوشت، کمک به حفظ و احیای مراتع و ایجاد اشتغال اشاره کرد.
- پرواربندی بره های جوان رایج ترین و با صرفه ترین روش پرواربندی در کشورمان است که بره های مازاد در پایان شیرخوارگی با وزن ۲۰ تا ۲۵ کیلوگرم و با تغذیه حساب شده پروار می شوند.
- خرید بره ها با قیمت مناسب از جمله عواملی است که در کاهش هزینه و سوددهی بیشتر مؤثر می باشد. بایستی بره هایی انتخاب شوند که از نظر مقدار رشد و سرعت رشد قابلیت بالایی داشته باشند.
- هر چند گوسفند از نظر جا کم توقع است و به تأسیسات گرانی نیاز ندارد و در صورت داشتن تغذیه مناسب در برابر ناملايمات جوی مقاوم و بردبار است، ولی باید در احداث ساختمان نگهداری گوسفندان پرواری نکات فنی و بهداشتی را رعایت نمود.
- یک جیره خوب و مناسب جیره ای است که بتواند نیاز گوسفند پرواری را به مواد غذایی لازم تأمین کند و در عین حال حجم مناسبی داشته باشد.
- ایمن بودن دام های پرواری علیه اکثر بیماری ها امری اجتناب ناپذیر بوده و از نظر اقتصادی نیز هزینه زیادی ندارد و انجام واکسیناسیون برای جلوگیری از تلف شدن احتمالی دام ها لازم و ضروری می باشد.